

Un recueil de sentences attribué à Isaac le Syrien.

Publié par

Marius Besson

(Suite) ¹

Οὐδὲν οὕτως εὐφραίνει τὸν θεὸν ὥς ἡ ἐπιστροφή ἢ ἡμέτερα
καὶ ἡ ἀπὸ τῆς κακίας ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἐπάνοδος. Ἐξομολόγη-
σον, ἐξάγγειλον, ἐξαγόρευσον, ἄνθρωπε, πάσας τὰς ἁμαρτίας
σου, ὅτι μώλωπες θριαμβεύομενοι οὐ προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον,
ἀλλ' ἰαθήσονται. Εἰ θέλεις δικαιωθῆναι, λέγε πρῶτον τὰς ἁμαρ- 5
τίας σου, ἵνα δικαιωθῇς· καὶ μετὰ ἐπιστρέφεις ἐπὶ τὸν ἴδιον
ἕμετον ^a. Προσεύχου ἀδιαλείπτως· οὐ δεδοίκασι τοσοῦτον οἱ λύκοι
τὰ ξίφη, ὅσον τὴν προσευχὴν ὁ διάβολος καὶ οἱ δαίμονες. Ἐν-
θυμοῦ καθ' ἐκάστην ὥραν τὴν ἐκβολὴν τῆς ψυχῆς σου καὶ τὸν
θάνατον καὶ τὴν κρίσιν καὶ τὴν κόλασιν· δεινὸν γὰρ ὕστερο- 10
βουλία, δεινόν. Μὴ ἐπαίρου, μηδὲ ἀγάπα τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ
μᾶλλον μίσει αὐτούς, καὶ ἀποστρέφου τοὺς ἀσπλάγχχνους καὶ
ἀνελεήμονας καὶ πλεονέκτας καὶ ἄρπαγας καὶ φιλαργύρους.
Πάντα δῶμεν θεῷ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πάντα καθιερώ-
σωμεν· γενώμεθα ὀλοκαυτώματα λογικά ^b, θυμιάματα τέλεια. 15

^a Prov. xxvi. 11.

^b Rom. xii. 1.

¹ Ayant dû quitter Rome avant d'avoir achevé cette publication, j'ai prié M. le Dr. Baumstark de bien vouloir y mettre la dernière main. Je lui en exprime ici toute ma reconnaissance.

Ὡςπερ γὰρ ὕδατι πῦρ ἐγγχρονίσαι οὐ δύναται, οὕτω καὶ λογισμὸς αἰσχροὺς ἐν φιλοθέῳ καὶ φιλοδικαίῳ καρδίᾳ. Διότι πᾶς φιλόθεος καὶ φιλοδίκαιος καὶ φιλόπονος ἐν ἀγαθοῖς ἔργοις τῷ θεῷ οἰκειοῦται καὶ οὐ δύναται μετὰ τοῦ διαβόλου συνοικεῖν. Ὁ σπόρος οὐκ
 5 αὐξηθήσεται δίχα γῆς καὶ ὕδατος, οὕτως οὐδὲ ἄνθρωπος σωθήσεται ἐκτὸς ἐκουσίων πόνων. Ὡςπερ ¹ οὐκ ἔστι χωρὶς νεφέλης ἐπιχυθῆναι βροχὴν, οὕτως οὐδὲ χωρὶς συνειδότος ἀγαθοῦ καὶ πράξεων θεαρέστων εὐαριστῆσαι θεῷ καὶ σωθῆναι. Πᾶσα ποικιλία τῶν γραφῶν εἰς τὸν τῆς μετανοίας ὅρον καταλήγει καθάπερ καὶ
 10 τοῖς ἀποστόλοις ὁ κύριος ἐν εὐαγγελίοις ἐνετείλατο· μετανοεῖτε, λέγων, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ^a. Πάντα γὰρ τὰ βιβλία τῆς τε παλαιᾶς καὶ τῆς καινῆς διαθήκης καὶ αἱ βασιλεῖαι καὶ ἡ δόξα καὶ ὁ πλοῦτος ὅλος τοῦ κόσμου ἕως τοῦ σωθῆναι ἀποκρέμονται· φησὶ ^b γάρ· σῶθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης
 15 τῆς μοιχαλίδος καὶ ἀμαρτωλοῦ. Ἐάν δὲ οὐ σωθῶμεν, ὧ ἀπονοίας καὶ τυρλώσεως ὑπερβολή, ὧ ἀπρυσύνῃς πληθυσμός. Ἀπαντα κενὰ καὶ μάταια, πάντα στυγερά ^c καὶ κατώδυνα· διὸ σπεύσωμεν, ἀγαπητοί, σωθῆναι πρὶν καταλυθῆναι ἡμῶν τὸν βίον, καὶ οὐαὶ ἡμῖν, οὐαὶ. Ὡ πόσοι ³ ζητήσωμεν τὸν καιρὸν τοῦτον τῆς με-
 20 τανοίας, ὃν ἀπωλέσαμεν παίζοντες καὶ παιζόμενοι, γελῶντες καὶ μετεωριζόμενοι, καὶ οὐ μὴ εὖρωμεν. Ὁ προσέχων ἑαυτῷ καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν καὶ τρέμων τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὐ τρυφᾷ, οὐ παίζει, οὐ γελᾷ, οὐκ ὀμνύει, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀλαζονεύεται, οὐχ ὑπερηφανεύεται ⁴, οὐχ ὑψηλοφρονεῖ, οὐ θυμοῦται, οὐκ ὀργί-
 25 ζεται, οὐ πορνεύει, οὐκ εὐδοκεῖ ἐπὶ κακοῖς, οὐκ ἀμελεῖ τῶν εὐ-

^a Matth. iii. 4.^b Act. ii. 40.¹ V. ὥσπερ.² V. στυγηρά.³ V. πόσαι.⁴ V. ὑπαρηφανεύεται.

χῶν καὶ τῶν συνάξεων καὶ τῶν θείων ἀναγνώσεων τῶν ἁγίων
 γραφῶν· ἐστὶ δὲ πάντοτε σύννοους, ταπεινόφρων, βλέπων τὴν γῆν
 κάτω, πρὸς ἣν μετὰ μικρὸν ὀφείλει ἐπιστρέψαι· ὁ γὰρ τοιοῦτος
 οὐ πάυεται κλαίων, πενθῶν, θρηνῶν, ὀδυρόμενος, στενάζων, συν-
 τριβόμενος τῇ καρδίᾳ προσευχόμενος ζέοντως καὶ ἐκ ψυχῆς ἀγῶ- 5
 νας ἐπιδεικνύμενος μεγάλους, λυτρωθῆναι τοῦ πυρός τῆς γεέννης.
 Λέγει τις τῶν φιλοζῶων· βούλομαι σωθῆναι· πρὸς ὃν ἀποκριθῇτι·
 πάντοτε βούλῃ, πάντοτε πειράζεις· ἕως πότε διψυχῶς; βλέπε μὴ
 πρὶν ἐκ τοῦ βούλεσθαι σε καὶ πειράζειν ἐπέλθῃ σοι αἰφνιδίως ὁ
 θάνατος, ἵνα, ὅταν βουληθῇς, μὴ δυνηθῇς. Τίνες λέγονται ἀνιέ- 10
 ροι; οὗτοί εἰσιν οἱ ἀμετανόητοι, οἱ καταφρονηταί, οἱ μὴ ἀπερ-
 χόμενοι εἰς τὰς συνάξεις τῆς ἐκκλησίας, οἱ ἀπολιμπανόμενοι τῆς
 θείας λειτουργείας καὶ ὁρθοῦ καὶ ὠρῶν καὶ τυπικῶν καὶ οἱ ἐν
 παρέργῳ ἡγούμενοι τὰς δοξολογίας τοῦ θεοῦ καὶ οἱ τὰς θείας
 γραφὰς ἀποστρεφόμενοι καὶ οἱ ταῖς τρυφαῖς καὶ παιγνίοις καὶ γε- 15
 λοίοις καὶ ἡδοναῖς προσέχοντες, οὗτοί εἰσιν ἀνιέροι καὶ ἀσεβεῖς
 καὶ ἀσυγχώρητοι. Ἐσθίοντες καὶ ἀριστῶντες καὶ καθήμενοι καὶ
 ὁδοιποροῦντες καὶ ὁτιοῦν ποιοῦντες βλέπετε καθ' ἑκάστην ἡμέραν
 καὶ ὥραν καὶ στιγμὴν, καὶ αἰεὶ καὶ πάντοτε μὴ παύσητε δια-
 λέγεσθαι πρὸς ἀλλήλους μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ κλαυθμοῦ 20
 καὶ στεναγμῶν περὶ τῆς γεέννης τοῦ πυρός καὶ τῆς μελλούσης
 κολάσεως. Ἀμαρτωλὸς ¹ εἶ; κτῆσαι ἐλεημοσύνην ὀλόψυχον καὶ
 ταπεινοφροσύνην ἀνείκαστον. Οὐκ οἶδατε, ὅτι ἡ φιλία τοῦ κό-
 σμου τούτου ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὅς ἂν βουληθῇ φίλος εἶναι
 τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται· οὐκ ἔστι γὰρ τὸν τῆς 25
 προσκαιροῦ δόξης ἐφιέμενον καὶ τῆς μελλούσης ἐπιτυχεῖν. Ἐβδέ-
 λυξας τὸν πτωχόν; βδελύσσεται σε ὁ δι' αὐτὸν πτωχεύσας θεός·
 οὐκ ἡνοιξας θύραν τῷ πτωχῷ; ἀποκλεισθήσῃ καὶ σὺ τῆς βασι-

¹ V. Ἡμαρτωλός.

λείας τῶν οὐρανῶν. Οὐκ οἶδας, ὅτι τὸν Χριστὸν παραβλέπεις;
 οὐκ ἤκουσας, ὅτι βοᾷ ὁ θεός, πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς
 πτωχοῖς ^a. Πᾶσα πικρία καὶ ὀργή καὶ θυμὸς καὶ βλασφημία καὶ
 αἰσχρολογία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, καὶ πᾶς σαπρὸς λόγος ἐκ τοῦ
 5 στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκο-
 δομήν τῶν ἀκουόντων, ὅτι καὶ περὶ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσομεν
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Κόψον τὴν παρρησίαν ἀπὸ σοῦ καὶ κράτει
 τῆς γλώσσης καὶ τῆς κοιλίας καὶ ἀπὸ οἴνου ἀπόσθητι καὶ, ἐάν
 τις λαλήσῃ περὶ τινος πράγματος μετὰ σοῦ, μὴ φιλονεικήσῃς,
 10 ἀλλ' εἰπέ· ναί· ἐάν δὲ οὐκ ὀρθῶς εἴπῃ, εἰπέ· σὺ οἶδας, ἀδελφέ,
 πῶς λαλεῖς. Καὶ μὴ ἔριζε μετ' αὐτοῦ περὶ ὧν ἐλάλησε, καὶ ἐκ
 τῆς κρίσεως καὶ ἐκ τῆς κολάσεως μηδὲ ποτε ἀποστῇς. Ἡσυχία
 ἐστὶ σύντροφος τῶν ἀγγέλων, ἡ ἡσυχία πασῶν τῶν ἀρετῶν ἐρ-
 γαστήριον. Θόρυβοι δὲ καὶ ταραχαὶ καὶ αἱ τῶν ἀτάκτων συ-
 15 ναναστροφαὶ καὶ αἱ ὁράσεις χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ καλλωπισμοὶ
 ἱματίων καὶ βρώματα καὶ πόματα καὶ ¹ ἡδοναὶ καὶ αἱ λοιπαὶ
 τοῦ πλοῦτου φαντασίαι ἐκλύουσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ συμπνίγουσι
 ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ πρὸς θεὸν ἀναβῆναι οὐ δύναται, ἀλλὰ ταῖς
 ἡδοναῖς καὶ τοῖς δαίμοσι τῆς κολάσεως ἐκδίδονται. Ψυχὴ μὴ τῶν
 20 κοσμικῶν ἀπαλλαγεῖσα φροντίδων οὔτε τὸν θεὸν ἀγαπήσει γνη-
 σίως οὔτε τὸν διάβολον βδελύσσεται ἀξίως, κάλυμμα γὰρ ἔχει ἐν
 τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τὴν μέριμναν τοῦ βίου. Ὁ ἐν προκοπῇ γενό-
 μενος ἀγαθῶν ἔργων, ἐάν ² εἴτα πάλιν εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν
 συνήθειαν, οὐ τὸν πρῶτον μόνον μισθὸν ἐζημιώθῃ, ἀλλὰ καὶ βα-
 25 ρυτέρας ἐπιτεύξεται τῆς κολάσεως. Ὅπου εἰσὶ παιγνία καὶ γε-
 λοῖα καὶ θόρυβοι καὶ αἰσχρολογίαι καὶ ἀργολογίαι καὶ κιθάραι καὶ
 μουσικὰ ὄργανα καὶ χοροὶ καὶ ᾠδαὶ σατανικαὶ καὶ ἄσματα δαι-

^a Math. xix. 21.

¹ V. αἱ.

² V. om. ἐάν.

μονικά καὶ πορνεῖται καὶ μοιχεῖται καὶ ὀρχήσεις καὶ καταλείμματα
καὶ φθόνος καὶ μνησικαχίαι καὶ μάχαι, ἐκεῖ σκοτισμός καὶ τοῦ
διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων ἐορτή. Οὐαὶ τοιούτοις, οὐαὶ, ὄντως
οὐαὶ· εἰς γὰρ τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον τῆς γεέννης ἀπορριπῆσονται,
ὅπου ὁ κλαυθμός καὶ ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων, τῶν γὰρ τοιούτων ⁵
ὁ σκώληξ οὐ τελοῦται καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται ^a.
Ὅπου δὲ εἰπὶν ἀναγνώσεις καὶ ἐρμηνεῖται τῶν θείων γραφῶν ἢ
ψαλμωδία καὶ εὐχαὶ καὶ δάκρυα καὶ στεναγμοὶ καὶ συντριβὴ
τῶν καρδιῶν καὶ ἐλεημοσύναι καὶ σωφροσύνη καὶ πασῶν τῶν
ἀρετῶν ἢ κατόρθωσις, ἐκεῖ ἐστὶ τοῦ θεοῦ ἡ χαρὰ καὶ ἐορτή καὶ ¹⁰
ἡ τῶν ἀγγέλων ἀγαλλίασις καὶ τοῖς ταῦτα ποιοῦσι ἀνοίγεται
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἵνα εὐφραίνωνται εἰς αἰῶνα αἰῶνος.
Πόθεν ἀσθένεια; πόθεν νόσοι; πόθεν πάθη σωματικά; πόθεν
αἰνιδίοι θάνατοι; οὐκ ἐκ τοῦ κόρου τῆς γαστροῦ καὶ ἀπὸ γασ-
τριμαργίας καὶ οἰνοφλυγίας; οἱ γὰρ ὀλιγοχρόνιοι γενόμενοι ἄν- ¹⁵
θρωποι ἐκ τούτων ἀρπάζονται· ὀλιγάρχεια δὲ μήτηρ ὑγείας·
ὅσον γὰρ φθείρομεν τὸ σῶμα ταῖς ἡδοναῖς, τοσοῦτον φθείρομεν
καὶ τὴν ψυχὴν· τὸ σῶμα γεωδὲς ἐστίν, ἀλλ' ἐὰν θέλωμεν οὐρά-
νιον γίνεται· ἐὰν δὲ καθαρὸν ποιήσῃς τὸ ἀγγεῖον τοῦ σώματος,
κατοικήσει ἐν σοὶ ὁ θεός· ὥσπερ ἰχθὺς ἔξω τοῦ ὕδατος ζῆσαι οὐ ²⁰
δύναται, οὕτως ἡ ψυχὴ ἄνευ ἡσυχίας καὶ μελέτης τῶν θείων
γραφῶν οὐ σωθήσεται. Μάθε, ἀγαπητέ, διδάχθητι εὐαγγελικὴν
πολιτείαν, σώματος δουλαγωγίαν, ὀφθαλμῶν ἀκρίβειαν, γλώσσης
ἐγκράτειαν, φρόνημα ταπεινόν, ἐννοίας καθαρότητα, ὀργῆς ἀφα-
νισμόν, ἀγγαρευόμενος πρὸς τὸν θεόν· ἀποστερούμενος μὴ δικά- ²⁵
ζου, μισούμενος ἀγάπα, διωκόμενος ἀνεύχου, βλασφημούμενος
παρακάλει· νεκρώθητι τῇ ἀμαρτίᾳ, ἵνα ζήσῃς τῇ δικαιοσύνῃ,
συσταυρώθητι τῷ Χριστῷ· ὅλην τὴν ἐλπίδα μετάθες ἐπὶ τὸν κύ-
ριον καὶ τῆς ψυχῆς καθαρότητα καὶ ἀπάθειαν σώματος, βάδισμα

^a Marc. ix. 43.

πρᾶον, φωνήν σύμμετρον, λόγον εὐτακτον, τροφήν καὶ πότον
 ἀθόρυβον, ἐπὶ πρεσβυτέρων σιγήν, ἐπὶ σοφωτέρων ἀκρόασιν, πρὸς
 τοὺς ὑπερέχοντας ὑποταγήν, πρὸς τοὺς ἴσους καὶ ἐλάττονας ἀγά-
 πην ἀνυπόκριτον, ὀλίγα φθέγγεσθαι, πλείονα δὲ νοεῖν, μὴ θρα-
 5 σῖνεσθαι λόγῳ, μὴ περισσεύειν ὁμιλίαις, μὴ προχείρους εἶναι πρὸς
 γέλωτα, αἰδῶ κοσμεῖσθαι, κάτω τὸ βλέμμα ἔχειν, κάτω τὴν
 ψυχὴν, φεύγειν ἀντιλογίας, μὴ διδασκαλικὸν μεταδιώκειν ἀξίωμα,
 μηδὲν ἡγεῖσθαι τὴν παρὰ πάντων τιμήν· εἰ δέ τις δύναται ὡφε-
 λεῖν καὶ ἕτερον, τὸν παρὰ τοῦ θεοῦ μισθὸν ἐκδεχέσθω. Χρὴ τοί-
 10 νυν μὴ μόνον ἐν τῇ σωματικῇ νηστείᾳ τὴν πᾶσαν σπουδὴν ἐν-
 δείκνυσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προσοχῇ τῶν λογισμῶν καὶ ἐν τῇ
 πνευματικῇ μελέτῃ καὶ ταῖς συχναῖς ἀναγνώσεσι τῶν θείων γρα-
 φῶν καὶ ἐν ταῖς ἐπιτεταγμέναις προσευχαῖς, ὧν χωρὶς ἀδύνατον
 πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀληθοῦς ἀγνείας καὶ καθαρότητος εἰσελθεῖν.
 15 Τὸ ἀκάθαρτον τῶν πορνείων πνεῦμα μὴ τῇ ἡμετέρᾳ¹ δυνάμει
 ἢ ἀσκήσει θαρρήσωμεν, ἀλλὰ τῇ βοηθείᾳ τοῦ δεσπότου θεοῦ· οὐ
 παύεται γὰρ ἄνθρωπος πολεμούμενος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου,
 ἕως οὐ ἐν ἀληθείᾳ πιστεύσῃ, ὅτι οὐχ ἡ αὐτοῦ θέλησις· οὐδὲ ἰδίᾳ
 σπουδῇ οὐδὲ ἰδίῳ καμάτῳ καὶ ἐγκρατείᾳ, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ
 20 σκέπῃ καὶ βοηθείᾳ ἀπαλλάττεται ταύτης τῆς νόσου καὶ εἰς τὸ
 ὕψος τῆς ἀγνείας ἀνέρχεται· καὶ γὰρ ὑπὲρ φύσιν ἐστὶ τὸ ὄνομα
 τῆς ἀγνείας. Ὅταν ἐρεθισμοὺς τῆς σαρκὸς καὶ τὰς ἡδονὰς τού-
 των καταπατήσωμεν ἐκ πολλῆς ταπεινοφροσύνης καὶ προσευχῆς
 καὶ γονυκλυσίας καὶ ἀγρυπνίας καὶ ἐγκρατείας καὶ ἀναγνώσεως
 25 καὶ μελέτης τῶν θείων γραφῶν καὶ συντριβῆς καρδίας καὶ δα-
 κρύων, ἰσχύσομεν ἐπισπᾶσθαι τὴν τοῦ θεοῦ βοήθειαν καὶ ἀπαθῆς
 γενέσθαι· ἀδύνατον γὰρ ἐστὶν ἄνευ τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας τοῦ-
 τον ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ βορβόρου ἀνάγειν. Ἀυτάρκειαν πα-
 ράσχωμεν τῷ σώματι· καὶ γὰρ ἡ ἀσθένεια ἐκ τοῦ κόρου γίνεται,

¹ V. ἡμέτερα.

ἡ δὲ αὐτάρκεια ὑγεία σώματός ἐστιν· οὐχ ἅπαξ ἡ ἡδονὴ θέλει (sic!) ἢ ἡ τῶν βρωμάτων χρήσις, ἀλλ' ὅσον ὑπουργεῖ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ μόνον (sic!) τὸ σῶμα οὐχ ὅσον δουλεῖται ταῖς ὁρμαῖς¹ τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὅσον ὑπουργεῖν πρὸς τοὺς ὕμνους καὶ ἀκολουθείας πνευματικὰς. Ἡ συμμετρία καὶ ἡ μετὰ λόγου τῶν τρο-⁵ φῶν γινομένη μετέληψις τῆς ὑγείας φροντίζει τοῦ σώματος, ἡ δὲ ἄμετρος καὶ αὐτὴν τὴν ἀγιωσύνην καὶ τὴν ὑγείαν ἀφαιρεῖται. Ὅρος ἐγκρατείας καὶ κήνων παραδεδομένος παρὰ τῶν ἁγίων ἀκριβής ἐστι, τὸν μεταλαμβάνοντα τροφῆς ἔτι τῆς ὀρέξεως οὔσης ἀπέχεσθαι τοῦ ἐσθίειν καὶ ὁ ἀπόστολὸς φησι^a. τὴν σαρκὸς πρό-¹⁰ νοιαν μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπιθυμίας· οὐ τὴν ἀναγκαίαν τῆς ζωῆς κυβέρνησιν ἐκλύεσθε, ἀλλὰ τὴν φιλήδονον ἐπιμέλειαν ἀπηγορεύεσθε. Εἰ βούλῃ ἐκκόψαι ἀπὸ σοῦ τελείως τὰς ἁμαρτίας πάσας, ἀνάσπασον πρῶτον τὰς ρίζας καὶ τὰς νομάς, εἴθ' οὕτως δυνήσῃ τοὺς κλάδους καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῶν καταμαρᾶναι καὶ κατα-¹⁵ φύξαι καὶ ἐξαλειψαι τελείως. Ἐὰν οὖν θέλῃς ἐκκόψαι ἀπὸ σοῦ τὴν πορνείαν, ἐκκοψὸν πρῶτον τὴν ρίζαν αὐτῆς, τοῦτ' ἐστὶ τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν θεωρίαν τῶν γυναικῶν καὶ ἀναγίνωσκε τὰς θείας γραφὰς συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως δακρύων καὶ στενά-²⁰ ζων καὶ προσευχόμενος, ἐνθυμούμενος καὶ τὴν αἰφνίδιον ἐπέλευσιν τοῦ θανάτου καὶ τρέμων καὶ τὴν γεένναν τοῦ πυρός, τούτων γὰρ μὴ γινομένων ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα τὰ ἄγρια θηρία τῆς πορνείας ἀποκτεῖναι. Στέναξον ἐκ βάθους καὶ ἀπόκοψον τοῦ ἁμαρ-²⁵ τάνειν, νέκρωσον τὴν σάρκα, κατάρτηξον τὸ σῶμα τῇ κακουχίᾳ. Προσεύχου ἀδιαλείπτως². ἡλαξόνευσας; ταπεινώθητι· ἐφθόνη-²⁵ σας; παρακάλεσον· ἐξάγγειλον ἅπαντά σου τὰ ἁμαρτήματα ἀφόβως καὶ φύλασσε τὰς ἐντολάς, ἃς ἐνετείλατο ὁ θεός, καὶ

^a Rom. xiii. 14.

¹ V. ὁρμαῖς.

² V. ἀδιαλήπτως.

σώζῃ· χειρὶ θεοῦ ἐπλάσθης, ἄνθρωπε· αἰδέσθητι καὶ, ἄνθρωπε,
 τὴν πλάσιν τοῦ πλάσαντός σε καὶ κτίσαντος καὶ μὴ ἐκφέρου
 πρὸς τὰς ἀλόγους ὁρμὰς καὶ ἡδονὰς ὡς ἀνδράποδον. Ἄρπασον
 τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν ἐκ τοῦ κόσμου, φυγὲ Σόδομα, φυγὲ τὸν ἐμ-
 5 πρησμένον, ὁδεύσον ἀμεταστρεπτὴν· πρὶν μὴ παρῆς λίθος ἄλός, εἰς
 τὸ ὄρος σώζου, μὴ συμπαραληφθῆς· ἐὰν μικρόν τι παρατραπῆς,
 πρὸς σεαυτὸν ἐπανάγου πρὶν παντελῶς ἔξω πέσης καὶ κατενέχθης
 εἰς θάνατον, καὶ γένου καινὸς ἀντὶ παλαιοῦ καὶ ψυχῆς ἐόρταζε
 τὰ ἐγκαίνια. Ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ βιάζεσθαι καὶ κρατεῖν γαστρός,
 10 καὶ μάλιστα τοῖς θεῷ δουλεύειν θέλουσι· καλὸν γάρ ἐστι τὸ συμ-
 μέτρως ἐσθίειν, τὸ δὲ ἀμέτρως ἔοικε νηὶ ὑπερφορτουμένη καὶ εὐ-
 χερῶς ὑπὸ τῶν κυμάτων βαπτιζομένη· τὸ γὰρ σῶμα τροφῆς
 δέεται, οὐ τρυφῆς, ὀλιγοδείας, οὐ πλησμονῆς, αὐταρκειάς, οὐ
 πολυτελείας, αἱ γὰρ συμμετρίαι τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὠφε-
 15 λοῦσιν, αἱ δὲ ἀμετρίαι τὰ ἀμφοτέρω διαφθείρουσιν. Ὁ κρατῶν
 γαστρός ἐλαττοῖ τὰ πάθη, ὁ δὲ ἡττώμενος βρώμασιν αὖξει τὰς
 ἡδονὰς αὐτός, καὶ ὁ μεθύων ἄφρων καὶ ἄνους γίνεται· ὥσπερ
 γὰρ ξύλα πολλὰ ἐγείρει φλόγα, οὕτω πλῆθος βρωμάτων καὶ πο-
 λυτέλεια λαιμὸν τέρπει· τρέφει δὲ σκώληκας ἐκ τοῦ πολλοῦ κό-
 20 ρου, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐνοικοῦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
 τῷ κεκορεσμένῳ ἀπὸ τῆς μέθης λυπεῖται¹ καὶ μὴ φέρον τὴν
 δυσωδίαν ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰσέρχεται τὸ πονηρὸν πνεῦμα
 εἰς αὐτὸν καὶ ποιεῖ τὰ ἄνω κάτω, ἕως οὐ ἀνανήψῃ ἐκ τοῦ τοι-
 ούτου κόρου. Ὡς τῆς τυφλώσεως, ὅτι διὰ μικρὰν καὶ ῥυπαρὰν
 25 ἡδονὴν ἀθάνατα κολαζόμεθα· χρὴ οὖν δι' ὅλων τῶν αἰσθήσεων
 ἐγκρατεῦσθαι, δι' ὁράσεων, δι' ἀκοῆς, δι' ἀφῆς, διὰ βαδίσματος
 ἀπρεποῦς (sic!) καὶ τῶν λοιπῶν γηίνων ἀφιστάμενοι τῶν ἄνω
 δὲ μόνον ὀρεγόμενοι. Ἀνθρωπος βουλόμενος διὰ καθαρᾶς νηστείας
 τῷ θεῷ ἑαυτὸν προσοικειῶσαι ὀφείλει καθαρεῦειν καὶ μὴ δουλοῦ-

¹ V, λυπῆται.

σθαι πάθεσι καὶ μεγάλην ἡσυχίαν ἔχειν διὰ παντός· ὁ γὰρ ποιῶν
τὴν ἀμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἀμαρτίας ^a. Ὁ γὰρ ἡσυχάζων
ἐν ἀναγνώσεσι καὶ σχολάζων ἐν τῇ μελέτῃ τῶν θείων γραφῶν,
ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ψαλμωδίᾳ καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, καὶ προσευ-
χόμενος ἀδιαλείπτως, ὁ τοιοῦτος τοῖς ἀγγέλοις συναμιλλᾶται· ⁵
ἐλευθερούμενος τῶν γηίνων εἰς τὰ οὐράνια ἀδολεσχεῖ· ἐνταῦθα
στυγνάζων ἐκεῖ φαιδρύνεται· ὧδε βιαζόμενος ἐκεῖθεν ἀναπαύε-
ται· Νηστεία ἀληθινή ἐστὶ οὐ μόνον τὸ ἐαυτὸν πῆξαι, ἀλλὰ καὶ
τὴν ποσότητα τῆς δαπάνης, ἣν ἔμελλεν ἐσθίειν, δοῦναι τοῖς δεο-
μένοις, ἵνα φαγῶν καὶ ἐμπλησθῇς ¹ ἐκ τῶν σῶν εὕξηται ὑπὲρ σοῦ ¹⁰
καὶ δεκτὴ γένηται ἡ νηστεία καὶ ἡ θυσία σου πρὸς τὸν θεόν,
καθὼς ὁ Ἰσαΐας φησί· νηστεύεις; διάθρυπτε πεινώσι τὸν ἄρτον
σου καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου ^b. σπάνις
εἰσάγαγε σὸν πῶδα πρὸς σὸν φίλον, μήποτε ἐρχομένου σου πρὸς
αὐτὸν συχνότερως μισήσῃ σε· καὶ ἀπόστρεψον ἀπὸ σοῦ ἐπὶ ¹⁵
δίστους λόγους. Ὃς φυλάσσει τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσ-
σαν, διατηρεῖ ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἐὰν καταλαλούν-
των ἡμῶν τινῶν ἀκούσωμεν, ἑαυτοὺς μεμψώμεθα ὡς ἀξίους τῆς
καταλαλίας αὐτῆς· τοῦτο γὰρ εὐαρεστεῖ τῷ θεῷ τὸ πάντοτε
μέμψεσθαι ἑαυτὸν· ἡμεῖς δὲ μηδέποτε τινα καταλαλήσωμεν ἢ ²⁰
λοιδορήσωμεν, καθὼς ὁ ἀπόστολος Πέτρος φησὶν· ἀποθέμενοι ^c πᾶ-
σαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πᾶ-
σας καταλαλίας, ἵνα μὴ ὁμοιωθῶμεν τοῖς καταλάλοις Ἰουδαίοις·
μακάριοι ^d γὰρ οἱ καταλαλοῦμενοι καὶ λοιδορούμενοι καὶ ὀνειδι-
ζόμενοι, ὅτι ὁ μισθὸς αὐτῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὑιέ, μὴ ζη- ²⁵

^a Io. VIII. 34.

^b Is. LVIII. 7.

^c I. Pet. II. 1.

^d Math. v. 10, 11.

¹ V. ἐμπλησθῆς.

λώσης ἄνδρας κακούς, ἀργολόγους, πόρνους, γελοιαστάς, ἀγα-
 πῶντας παίγνια μηδὲ συναναμίσγου αὐτοῖς· στόμα ἄστεγον ποιεῖ
 ἀκαταστασίαν· καὶ ἄφρων πληθύνει λόγους· ὁ πολύλογος ἄνθρω-
 πος μισηθήσεται, ὁ δὲ κρατῶν χείλεων νοήμων ἔσται. Εἰ τὴν
 5 κόλασιν ἐφοβούμεθα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὠρεγούμεθα,
 οὐκ ἂν ἡργολογοῦμεν ἢ βλάσφημα ῥήματά ποτε ἐλέγομεν, ὅσα
 γὰρ οὐκ ὠφελοῦσι τὴν ψυχὴν, ἀργὰ ῥήματά εἰσι· ἀναγκαῖον οὖν
 ἔστι βιάζεσθαι, ἕως ἐγκρατεῦσθαι, καὶ μὴ ἀργολογεῖν· ὁ γὰρ
 ὑπὸ τῶν μικρῶν εὐχερῶς νικώμενος ¹, καὶ τοῖς μεγάλοις ἐξ ἀνάγ-
 10 κης δεδούλωται· ὁ δὲ τούτων καταφρονῶν καὶ τοῖς μεγάλοις ἐν
 κυρίῳ ἀντιτάσσεται· χρὴ οὖν πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν τὴν καρδίαν
 καὶ τὸ στόμα. Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκτὸς στόματος ὑμῶν μὴ ἐκ-
 πορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομεῖν, ἵνα δῶ χαρὰν τοῖς
 ἀκούουσιν· φησὶ γὰρ ὁ Δαβίδ ^a· τίς ἐστὶν ἄνθρωπος, ὁ θέλων ζωήν,
 15 ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς, παῦσον τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ
 καὶ χεῖλη σου μὴ λαλῆσαι δόλον. Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, το-
 σαύτας μαρτυρίας, πάσῃ φυλακῇ ἀποστῶμεν τῆς ἀνωφελοῦς καὶ
 ψυχοβλαβοῦς ἀργολογίας, ἀμὴν ^b γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα
 ἀργόν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι λόγον περὶ αὐ-
 20 τοῦ ἐν τῇ φοβεράᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως. Ὁ ὑβριζόμενος καὶ
 κατηγορούμενος καὶ συκοφαντούμενος καὶ διωκόμενος ἐνεκεν δικαιο-
 σύνης τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς εἰς Χριστόν, καὶ ὁ πᾶ-
 σαν ἀποτρεπόμενος αἵρετικὴν βλασφημίαν καὶ ὀρθῶς ὁμολογῶν
 τὴν πίστιν τῆς ἀγίας τριάδος καὶ ἀλήθειαν μελετῶν ἐν καρδίᾳ
 25 αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἡμέρας τοῦτου ἐστὶν ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάπαυσις
 πᾶσα καὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἐπιποθῶν αἰεὶ καὶ διψῶν τὴν

^a Ps. xxxiii 13, 14.^b Matth. xii 36.¹ V. νικώμενος.

βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐρευνᾷ τὰς θείας γραφάς, πρὸς τὸ ἐργά-
 ζεσθαι τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ· οὕτως γὰρ τηρεῖ τὸ καθαρὸν
 τῆς ψυχῆς ὅλον ἑαυτὸν διδούς τῷ θεῷ, καὶ ἀγωνιζόμενος κλη-
 θῆναι υἱὸς θεοῦ καὶ υἱὸς ὑψίστου καὶ συγκληρονόμος αὐτοῦ καὶ
 συμβασιλεὺς τῷ θεῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀναγινώσχετε τὰς τοῦ 5
 σωτῆρος διδασκαλίας καὶ μανθάνετε, ὅτι ἀπελθόντων ἡμῶν ἐν-
 τεῦθεν, οὐδὲν ἡμῖν βοηθεῖν δυνήσεται· οὐκ ἀδελφὸς ἀδελφὸν λυ-
 τροῦται ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων βασάνων, οὐ φίλος φίλον, οὐ γονεῖς
 τέκνα, οὐ τέκνα γονεῖς· καὶ τί λέγει ἄνθρωπος ἀπλῶς, ὅποτε 10
 οὐδὲ Νῶε καὶ Ἰὼβ καὶ Δανιήλ οὐ μὴ δυσωπήσωσι τὸν δικα-
 στήν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ἐὰν ἰσχύον ἔχωμεν σώμα-
 τος, νόσος καταλύει ταύτην· τὸ κάλλος διαδέχεται γῆρας· ἐὰν
 τραπέζης πολυτελοῦς ἀπολαύσωμεν, ἐσπέρα καταλαβοῦσα δια-
 λύει τὴν ἡδονήν· τὰ γὰρ παρόντα ἀράχνης εἰσὶ ἀδρανεστέρα·
 διὰ τοῦτο ὁ κύριος μακαρίζει (μᾶλλον?) ¹ τοὺς θλιβομένους, ἢ 15
 τοὺς ἐν χαρᾷ καὶ ἡδοναῖς διατρίβοντας. Ἀπεντεῦθεν ἑαυτοῖς ² βο-
 θοῦντες, δῶμεν δόξαν τῷ θεῷ πρὸ τοῦ συσκοτεῦσαι· βέλτιον γὰρ
 διὰ νηστείας ὧδε ξηρᾶναι τὴν γλῶσσαν, ἢ ἐπιθυμοῦντας ῥαγίδα
 ὕδατος καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας ἐκεῖθεν καὶ ἀθάνατα τηγανί-
 ζεσθαι εἰς ³ αἰῶνα αἰῶνος.

20

Τέλος τῶν κεφαλαίων τῶν σοφῶν τε καὶ ψυχωφελῶν ⁴.

¹ V. om. μᾶλλον.

² V. ἑαυτοὺς.

³ V. ἡς.

⁴ V. ψυχοφελῶν.

